

„Imens de multă muncă“

Am avut întotdeauna convingerea că orice reprezentație teatrală la care particip are în spate un timp și un spațiu de grație, în care se creează, cum spunea Aureliu Manea, „energiile spectacolului”, chiar dacă ele ajung, apoi, doar fulgurant la mine. De aceea, ori de câte ori am posibilitatea de a mă strecura în spatele cortinei și de a fi martor în lumea comedianților, la repetiții, îmi pare că sunt puțin mai aproape de înțelesul adevărat al teatrului. De data aceasta, prilejul mi-a fost oferit de către actorul Dan Aștilean, într-o dimineață de septembrie. Am avut această discuție în cabina de la „Bulandra” a actorului, un spațiu care păstrează costume, obiecte personale și de recuzită; se mai păstrează în acel spațiu, între mobilele sărăcăcioase, uzate, și ceva din oboseala atâtor repetiții frământate de elanuri, încercări, renunțări...

E început de stagiune și vă găsec repetând pentru reluarea spectacolului Hamlet. Vă mai amintiți de prima stagiune? Vă despart de acel moment aproape douăzeci de ani.

Da, cam așa ceva. Dar nu-mi amintesc cu prea mare plăcere de momentul acela. Terminasem Institutul la București și eram programat să ajung la Oradea. A fost primul an când repartizarea s-a făcut pe țară, fiind luați în discuție și absolvenții de la Târgu-Mureș; cu media mea, puteam „prinde” foarte bine teatrul din Oradea. S-au făcut niște mișmașuri și mi s-a spus că postul de la Oradea nu mai există. Eu am refuzat să aleg între Bacău, Bârlad, Botoșani și Baia Mare, așa că am fost repartizat din oficiu la Baia Mare. Deci, trei ani la locul de muncă. Nu, chiar nu vreau să-mi mai amintesc de ei. A fost, cred, una dintre cele mai dezamăgitoare experiențe profesionale. Și era la început!

Dar prima mare bucurie profesională?

Era 16 octombrie '89 și nu aveam buletin de București. Era concurs la „Bulandra”, pe patru locuri. Eu, în studenție, am avut colaborări la „Bulandra”...

... care nu au trecut neobservate.

Am vrut să mă prezint la concurs, eram nehotărât, apoi am vorbit cu Ion Besoiu – directorul de atunci al teatrului –, care, probabil în virtutea ace-

lor colaborări studențești, mi-a spus că tot ce poate face pentru mine este să propună comisiei să mă asculte. În comisie erau Ileana Predescu, Rodica Tapalagă, Valeriu Moiescu, Gheorghe Dinică, Victor Rebențiu, Virgil Ogășanu, Mariana Mișuț, Cătălina Buzoianu, șaptesprezece oameni care notau. Dar mai era și Croitoru, „de la Capitală”. Am dat proba, m-am prezentat cu ceva din Brecht și din Shakespeare – Marc Antoniu. După ce am ieșit din scenă, se auzea la difuzor: „Da, dar nu are buletin de București”. Au convenit să blocheze postul, am primit detașare, am locuit șase luni în cabină, a venit decembrie '89...

Să ne întoarcem la anii studenției. Atunci s-a consolidat relația profesională cu Alexandru Darie? Eu am impresia că marea durere a fost faptul că nu v-ați continuat drumul alături de el, și nu aceea că nu ați „prins” teatrul din Oradea.

Aș fi putut lucra alte câteva spectacole cu Ducu. Când am început să colaborăm, el era în anul III, iar eu în anul I, la clasa lui Dem Rădulescu, și am făcut un fragment din *Ivona, principesa Burgundiei* de Gombrowicz. Au mai fost și altele. Ne-am reîntâlnit în '92, când Ducu a venit la „Bulandra”; făcuse la Comedie *Visul unei nopți de vară*, primit atât de bine în Anglia, cu cronici elogioase. Eu eram de doi ani și ceva în teatru, îmi doream enorm să fac un rol important; și a venit *Mefisto*, Ducu oferindu-mi până la urmă rolul principal. Dar, din păcate, iarăși e un episod neplăcut în profesia mea. Spectacolul a început cu Răzvan Vasilescu și pe la jumătatea repetițiilor s-a produs schimbarea, cu mine în rolul principal. A fost neplăcut că spectacolul fusese croit pentru Răzvan Vasilescu; eu am lucrat doar o lună, nu am avut mai mult timp. Am simțit cum totul a căzut pe mine și nu a fost deloc ușor.

Ce s-a văzut din sală a fost un lucru făcut cu maturitate profesională, cu multă forță actoricească. „Pactul cu diavolul” pe care eroul spectacolului îl încheie – pact cu o putere care vrea să-l cumintească pe artist – era și un comentariu la climatul social-

politic al României din '92, comentariu care transpărea clar din spectacol.

Eu cred că și acum ar fi la fel de percutant.

V-a fost clar atunci acel comentariu politic, ați simțit că personajul vă trimite către o astfel de atitudine?

Sincer să fiu, fără a folosi vorbe mari, mă „încălzește” ceea ce îmi spuneți. Nu am realizat atunci, totul s-a petrecut prea repede, într-o singură lună; era primul rol principal la „Bulandra”, care nu este un teatru comod și în care nu se dobândește și nu se duce ușor un rol principal. E dur să pătrunzi și este greu să fii acceptat. Atunci, Ducu nu m-a putut ajuta foarte tare, și pentru el era debutul la „Bulandra”. Au fost greșite niște proiecte de scenografie, spectacolul trebuia să arate cu totul altfel, pe turnantă. N-a avut timp să se ocupe și de mine; într-un fel, m-a lăsat în furtună. Și aveam parteneri, nu glumă: Victor Rebenjiuc, Tora Vasilescu, Mariana Buruiană. Când s-a reluat spectacolul, în stagiunea următoare, am început să-mi ordonez lucrurile. Țin minte că, la început, aș fi făcut orice altceva, numai să nu joc spectacolul. Încet, încet, am început să-l descopăr, să-mi apropiu personajul. Am avut parte de cronici pe care nu le-aș dori nimănui; după zece ani, privesc totul cu detașare, dar atunci m-au măcelărit. Există atmosfera de „Bulandra”, existau cronicile, iar eu trebuia să vin seara și să joc spectacolul. După zece ani, conștiința îmi spune că, din partea mea, a fost un lucru onest, chiar dacă nu excepțional. Ultimele spectacole își găsiseră matca și se jucau cu sala plină. Aveam 32 de ani, eram ambițios și-mi doream atât de mult să ajung să joc! Când am primit acel rol principal din **Mefisto**, am zis că-i „mănânc”, că „rup pisica în două” și lucrul acesta m-a costat destul de mult. Cu un an înainte, jucasem la Liviu Ciulei în **Visul unei nopți de vară**, un rol mic, plin de culoare, Omul din lună.

A urmat Andrei, din **Trei surori**, în regia aceluiași Alexandru Darie. Un personaj pe care l-am iubit tare mult, așa cum am iubit și spectacolul, de altfel. Păcat că s-a jucat tare puțin. Cred că, în viața unui actor, rareori simți că membrii unei trupe merg în aceeași direcție; atunci am avut sentimentul că, împreună, ne-am ridicat un pic cu toții. Și acel milimetru de înălțare i-l datorăm Ilenei Predescu, un model de generozitate. La repetiții nu au fost scandaluri, nu au fost discordii. Acolo, generația noastră a fost pusă în valoare și pentru acest lucru trebuie să-i mulțumim lui Ducu, fiindcă a făcut spectacole importante

cu noi. Fără spectacolele lui, cine știe ce halebardier mai jucam.

La **Julius Caesar**, Ducu prinsese „cheag”, avea deja o echipă, făceam parte din ea. Când am început, mi-a spus: „...Joci titlul piesei, dar nu rolul principal” – și a avut dreptate.

Cum repetați cu Alexandru Darie? Eu l-am văzut repetând cu o tenaci-

și numai cu Ducu Darie. Aș vrea să ne oprim și la Îngeri în America de Tony Kushner, în regia lui Theodor-Cristian Popescu. În opinia mea, nu era un spectacol despre homosexuali, ci un spectacol despre minorități: etnice, culturale, religioase, sexuale. Jucați acolo personajul Louis Ironson – un american evreu, gay, un om sfâșiat între

Cu George Alexandru în Îngeri în America de Tony Kushner („Nottara”)

foto: „Nottara”

tate de speriat, aceeași scenă, o jumătate de zi, într-un iulie fierbinte.

Se glumește mult, e o atmosferă destinsă și i se reproșează că începe greu repetiția, după o oră, o oră și jumătate, plină cu mici jocuri. Dar nimeni nu rezistă ca el, concentrat și atent, la paisprezece ore de repetiții continue. Revenind la **Julius Caesar**, Ducu îmi pusese în spate, din nou, greutatea spectacolului; mă simțeam foarte responsabil. Am făcut față și unor eforturi fizice; m-am îngrașat – să nu mințim acum, la presă! – cu vreo șaisprezece kilograme, am stat ras în cap vreo doi ani. Dar am înțeles și ce înseamnă să ai premieră la Tokyo, la „Globe”; de aceea m-am simțit responsabil și important.

Și Alexandru Darie, și Adrian Enescu vorbeau cu aceeași căldură și bucurie de premiera spectacolului.

Sunt amintiri prea frumoase. Ei, dar cele șaisprezece kilograme luate m-au împins în altceva, mi-au schimbat genul. M-am îngrașat responsabil și cu mândrie – cu gândul la o performanță similară a lui Robert de Niro, al cărui fan sunt.

Dar nu ați lucrat doar la „Bulandra”

condiția sa religioasă, preferințele erotice și multele sale spaime, un om care se găsea cu greutate printre ceilalți – personaj creat cu mare grijă, cu multe nuanțe și cu o mare economie de mijloace.

Îngeri... rămâne un episod plăcut; m-a interesat foarte mult textul, citisem piesa în '90-'91, a vrut și Ducu să o regizeze. Am colaborat excelent cu Cristian Popescu, la fel și cu echipa. A fost o experiență nouă pentru mine. Și eu cred că nu era vorba despre homosexuali, ci despre oameni cu drame de acomodare în societate, cu probleme de familie.

Dar vreau să vă mai povestesc și un alt moment foarte important din cariera mea. În '97, Karin Bayer a făcut audiția la „Bulandra” – teatrul nostru este în Uniunea Teatrelor Europene – și aproape toți actorii s-au prezentat.

Publicul românesc a putut să vadă Visul unei nopți de vară, regizat de ea, cu actori provenind din diferite țări, spectacol vorbit în mai multe limbi.

În martie '97, începusem cu Ducu 1794, jucam Camille Desmoulin. Prin aprilie, am primit răspuns de la Karin Bayer că m-a luat, pe un contract din

iuinie până în noiembrie, la **Furtuna** de Shakespeare, cu actori de la Piccolo Teatro și Royal Shakespeare Company. După douăsprezece zile de atelier, m-a distribuit în Prospero, nici mai mult, nici mai puțin. A fost o experiență importantă. Lucram pentru prima dată în străinătate, cu parteneri de la teatre glorioase și mi-am dat seama că nu are de ce să-mi fie rușine. Acele șapte luni petrecute în Germania au fost capitale: am învățat să lucrez în alt mod, să fiu extrem de disciplinat. Spectacolul a avut stagiuni la Köln și la Hamburg, a deschis Festivalul UTE de la Salonic, au fost două reprezentații și la București. M-a durut enorm, enorm că o doamnă, într-o cronică în care nu vorbea prea mult despre spectacol, a spus, la sfârșit, că n-a fost ca **Furtuna** lui Ciulei. Era în '97, după aproape douăzeci de ani de la spec-

tacolul lui Ciulei – o montare poetică, eu așa o țin minte. Spectacolul nostru era unul politic, era altceva.

Au și cronicarii nostalgii lor! Cât vă apasă neînțelegerea publicului specializat, a criticii de teatru?

Nu mă mai apasă. Vă rog să mă credeți, cronicile de la **Hamlet** nu le-am citit și n-o să le citesc. Și eu, și Liviu Ciulei știm și lucrurile bune, și pe cele neîmplinite; am lucrat trei luni și jumătate cu domnia sa, zi de zi îmi amintea diverse lucruri, îmi sugera ce tehnică să folosesc, ce gând, voce, emoție, care trebuie să se lege, pentru a se ajunge la performanță.

Performanța aceasta, cât este meserie și cât este intuiție și har artistic?

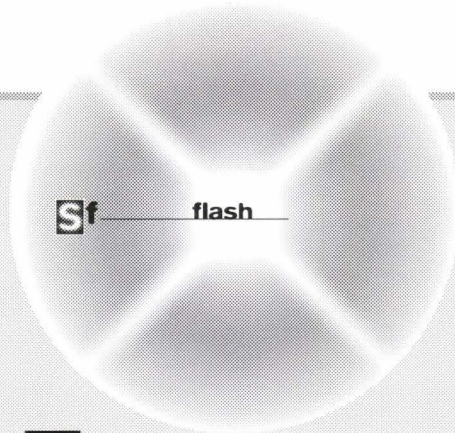
E multă meserie, nu mi-e rușine să spun. Dar când e făcută bine, nu poți fi decât mulțumit. Cred că e vorba,

și despre har, însă și despre imens de multă muncă și noroc. Apoi, șansa de a te întâlni cu regizori de care ai nevoie este punctul crucial pentru actor. Eu am avut șansa asta, am lucrat cu cei mai mari regizori din țară; e foarte important să-ți ceară cineva mult, să lucrezi într-o atmosferă de maxim profesionalism, chiar dacă uneori e aspră. Așa mi s-a întâmplat la colaborările cu Liviu Ciulei, Vlad Mugur, Alexandru Darie.

V-ați dorit să faceți televiziune și film? Ce credeți despre statutul de vedetă?

Da, am făcut film și voi mai face. Dar nu credeți că sunt prea multe astfel de vedete? Aș vrea s-o citez pe Sanda Manu, care a spus: „...a fi vedetă, astăzi, în România, este de prost-gust”.

Crenguța Manea

Cu bancu' pe bulevard

Rusu', neamțu', romănu' și nemțoaica nu sunt personajele vreunui banc la modă, ci protagoniștii unui spectacol discret bulevardier. Lucru de înțeles, dacă ne gândim că Teatrul „Nottara” este situat, cu mai multă sau mai puțină discreție, pe un bulevard, numit Magheru. Cum în toate bancurile cu ruși, români și nemți (sau, după caz, americani) romănu' e ăl mai tare din parcare, mai dăștept, mai frumos, mai mănos, mai ortoman, cu oi mai multe și mai cornute, orice simpatizant peremist, cât de cât cumsecade, s-ar aștepta ca și romănu' nostru de pe scenă să fie la fel. Sau, și mai mult decât atât. Ei bine, în spectacolul **Cu capu' de nicovală**, Horațiu Mălăele vede potrivit pentru rolul fierarului român pe ăl mai sfrijit, negricios și fricos dintre sfrijiiți, negricioși și fricoși. Așa că spectatorii cu apucături naționaliste ahtiați după melodia „Noi suntem români” și tributari convingerii că românul autentic, neaoș, nu poate fi întrerupat decât de vreun Florin Piersic, lat în spate, falnic ca bradul carpatin și isteț ca un proverb, desigur, românesc, vor fi chinuiți de cele mai neașteptate stări de vertij și aritmie.

Contrar aparențelor, Horațiu Mălăele nu-l urcă pe român pe scenă cu scopul clasicului neguțător (dintr-un alt banc) care își duce calul la târg pentru a-l face de râs. Cu puțină bunăvoință, remarcăm cum și bietul fierar neamț (chit că are alură de Helmuth Kohl) se află sub vremi și chiar și blestematul de fierar rus (caricatură a lui Stalin – sau a lui Mihalkov?) e un pârlit căruia istoria și viața i-au jucat feste. Autorul piesei, sârbu' Miloš Nikolić, zice că structura acestei comedii amintește, prin modul cum se multiplică tema, de „Bolero”-ul franțuzului Ravel. O fi, dar spectacolul lui Mălăele are structura unui banc, cu ruși, nemți și români: la început nu prea pricepem ce vor ăștia de la noi, apoi ne prindem că umorul la români e nu doar porcos (*target*: șefe de angrou, taximetriști), ci și absurd, de sorginte urmuziano-ionesciană (*target*: snobi cu ștaif). Abia la sfârșit, când chiar am prins șpilul cu f...-iul internațional, de care nu scapă nimeni, ne râdem, de-a valma, toți, șefe de angrou, taximetriști, snobi cu ștaif. Ca la orice banc, nițel porcos, nițel absurd, cu nemți, ruși și români.

Carmen Bărbulescu